

Huvudman

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB
Organisationsnummer 559165-8975
emma.schneider@montessorisverige.se

Ärendet

Tillsyn av Vallentuna internationella montessoriskola i Vallentuna kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 4 december 2023

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att senast **den 20 december 2024** ha vidtagit nedan angiven åtgärd avseende bristen rörande betygsättning. Den vidtagna åtgärden ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Montessori förskolor och skolor i Sverige AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart och får inte överklagas (26 kap. 10 § samt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen).

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB ska vidta följande åtgärd

Betygsättning

1. Se till att rektorn organiserar och fördelar arbetet med bedömning och betygsättning på ett sådant sätt att lärare på skolan inte kan besluta om betyg för någon närstående elev. Huvudmannen ska redovisa åtgärden senast den 20 december 2024 genom att till Skolinspektionen skriftligen ange hur rektorn organiserar och fördelar arbetet med bedömning och betygsättning utifrån regeringsformens krav på opartiskhet och saklighet (2 kap. 10 § och 3 kap. 14 § skollagen samt 1 kap. 9 § regeringsformen [1974:152]).

Områden med avhjälpna brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser områdena lärare, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd och arbetet mot kränkande behandling.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockolm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2022:9712) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2023 genomfört en tillsyn av Vallentuna internationella montessoriskola som är en F–6 skola i Vallentuna kommun. Tillsynen avsåg skolformerna förskoleklass och grundskola.

Skolinspektionen har den 4 december 2023 beslutat att förelägga Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande områdena lärare, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd, betygsättning och arbetet mot kränkande behandling.

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB har den 1 juli 2024 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet.

Skolinspektionen har den 28 och 29 augusti 2024 genomfört intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsbesök. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat sammanställningar från arbetet med garantin för tidiga stödinsatser, åtgärdsprogram, betygskataloger och anmälningar om kränkande behandling. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Montessori förskolor och skolor i Sverige AB har följt föreläggandet och om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 4 december 2023 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister inom området betygsättning på skolan då inte alla beslut om betyg dokumenterades i en betygskatalog.

Av huvudmannens redovisning den 1 juli 2024 framgår att huvudmannen under höstterminen 2023 tagit fram och implementerat en rutin för betygssättning och betygprocessen. Huvudmannen har även följt upp att rutinen legat till grund för betygssättningen under höstterminen 2023 och under vårterminen 2024. Vidare har rektorn och två lärare under vårterminen 2024 gått Skolverkets kurs Bedömning och betyg: Likvärdighet i bedömning och betygsättning.

Skolinspektionen har tagit del av betygskataloger för höstterminen 2023 och vårterminen 2024 för eleverna i årskurs 6. Betygskatalogerna förs i pappersform och består av betyg för två elever i årskurs 6 under höstterminen 2023 och betyg för en elev i årskurs 6 under vårterminen 2024.

Av intervju med lärarna framgår att en av dessa elever har betyg både från höstterminen 2023 och från vårterminen 2024 och att majoriteten av dessa betyg är satta av två lärare som är vårdnadshavare till eleven. Dessa lärare har satt betyg i 9 ämnen av totalt 12 ämnen som eleven betygsatts i under höstterminen 2023. Under vårterminen har dessa lärare satt betyg i 10 ämnen av totalt 14 ämnen som eleven betygsatts i under vårterminen 2024.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att rektorn tillsammans med lärare diskuterat frågan om lärare som har barn på skolan som lärare undervisar och därmed sätter betyg för utgör ett problem eller inte. Rektorn kom fram till att det inte gått att ordna på annat sätt i detta fall eftersom ingen annan lärare funnits tillgänglig för undervisning av eleven men att rektorn i och för sig inte undersökt om det funnits någon lärare på en annan av huvudmannens skolor som kunnat undervisa och betygsätta eleven i stället för lärarna som är vårdnadshavare till eleven.

Av utredningen framgår att rektorns uppfattning är att de två lärarna som är vårdnadshavare till eleven kunnat sköta uppgiften att sätta elevens betyg på ett professionellt sätt. Det framgår även av intervju med en av de två betygsättande lärarna att hen själv uppfattar att betygsättningen gått rätt till eftersom hen varit professionell och kunnat hålla distans till eleven i samband med betygsättningen.

Dock är rektorns uppfattning att det inte hade varit aktuellt att låta lärarna sätta betyg för sitt barn om eleven gått i årskurs 8 eller årskurs 9 men att problemet är överspelat genom att det inte längre går någon elev på skolan som är barn eller på annat sätt släkt till någon av lärarna.

Rättslig reglering med mera

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskoleklass, grundskola och fritidshem (2 kap. 5 § skollagen).

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 10 § skollagen).

Av förarbetena framgår att beslutet kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller elevernas fördelning på klasser eller grupper (prop. 2009/10:165 s. 648).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Av förarbetena framgår att syftet med denna bestämmelse är att särskilt markera rektorns ansvar för en likvärdig och rättvis betygsättning (prop. 2009/10:165 s. 667).

Betyg ska sättas i grundskolans ämnen i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen (10 kap. 15 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad (3 kap. och 16 § skollagen). Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygs katalog (6 kap. 10 § skolförordningen [2011:185]).

Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 § regeringsformen).

Förvaltningsuppgifter kan överlämnas åt kommuner. Förvaltningsuppgifter kan även överlämnas åt andra juridiska personer och enskilda individer. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, får ett överlämnande göras endast med stöd av lag (12 kap. 4 § regeringsformen).

Enligt 29 kap. 10 § skollagen ska en enskild huvudman i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpa vissa angivna bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900). Däribland förvaltningslagens bestämmelser om jäv. Detta gäller dock inte vid betygssättning.

Den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning (16 § 1 stycket 1 punkten förvaltningslagen).

Av förarbetena till lag om ändring av 1 kap. 9 § regeringsformen framgår bland annat att objektivitetskravet även gäller privaträttsliga subjekt när de fullgör förvaltningsuppgifter som har överlämnats till dem (prop. 2009/10:80 s. 247).

Högsta domstolen har uttalat att när det gäller innebörden av grundlagens krav på opartiskhet kommer de till uttryck i förvaltningslagens bestämmelser om jäv och det är naturligt att söka ledning i dessa principer även om de inte är direkt tillämpliga (NJA 1995 s. 11).

Justitieombudsmannen (JO) har uttalat att redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iakttas är tillräcklig för att ett handlande ska kunna anses strida mot 1 kap. 9 § regeringsformen (JO:s beslut den 21 november 2023, dnr 2084-2023).

JO har i ett annat beslut riktat kritik mot en rektor vid en skola med offentlig huvudman som låtit en lärare betygsätta sin dotter och konstaterade att släktförhållandet var en jävsgrundande omständighet. JO ansåg att rektorn borde ha organiserat arbetet på ett sådant sätt att denna jävssituation inte uppstod (JO:s beslut den 11 mars 2024, dnr 2519-2023).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med betygsättning på skolan. Visserligen har huvudmannen vidtagit åtgärder för att avhjälpa de brister i betygsättningen som påtalades i Skolinspektionens beslut den 4 december 2023. Av utredningen framgår dock att två lärare på skolan beslutat om majoriteten av betygen för en elev i årskurs 6 som båda lärarna är vårdnadshavare till. Vidare framgår av utredningen att rektorn haft kännedom om lärarnas släktskap till eleven men utifrån lärarnas professionalism inte bedömt att släktskapet inneburit en risk för opartiskhet och osaklighet vid myndighetsutövningen.

Av skollagen och regeringsformen följer att lärare vid fristående skolor omfattas av bestämmelsen i regeringsformen om att iaktta opartiskhet och saklighet (objektivitetsprincipen) vid betygsättning eftersom det är en form av myndighetsutövning. Innebörden av principen är att den som fattar beslut inte ska ta ovidkommande hänsyn, det vill säga väga in faktorer som den berördas identitet eller annat som inte föreskrivits i lag vid själva myndighetsutövningen. Av JO:s praxis framgår att det är tillräckligt att det finns en risk att andra kan uppfatta myndighetsutövaren som osaklig och

partisk för att handlandet ska aktualisera bestämmelsen. Det framgår också av JO:s praxis att rektorn på en skola har ett ansvar för att se till att skolan har organiserat arbetet på ett sådant sätt att en jävssituation på grund av att lärare sätter betyg för sitt eget barn inte uppstår.

Högsta domstolen har slagit fast att grundlagskravet på opartiskhet kommer till uttryck i förvaltningslagens bestämmelser om jäv. Därmed är det naturligt att söka ledning i till exempel regeln om närståendejäv i förvaltningslagen, även fast bestämmelsen inte är direkt tillämplig vid betygsättning i skola med enskild huvudman. Bestämmelsen konkretiserar objektivitetsprincipen i den meningen att den explicit reglerar situationen när en närstående fattar beslut som innebär myndighetsutövning gentemot sitt eget barn.

Skolinspektionens bedömning är mot bakgrund av det ovan anförda att lärarna som satt betyg för sitt eget barn inte har agerat opartiskt vid myndighetsutövningen eftersom det finns en risk att det uppfattats av andra att lärarnas och elevens släktskap haft betydelse för vilka betyg som satts. Därmed saknar rektorns invändning om att de två lärarna agerat professionellt vid betygsättningen betydelse, eftersom risken att agerandet uppfattades som partiskt ändå förelåg.

Vidare är bedömningen att rektorn behöver organisera arbetet på ett sådant sätt att lärare inte sätter betyg på sitt eget barn. Rektorn behöver se till att betygsättningen på skolan sker opartiskt, likvärdigt och rättvist oavsett vilka elever som går på skolan från tid till annan. Av skollagen och förarbetena till denna framgår att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Dessa beslut kan handla om personalens ansvarsområden, schemaläggningen på skolan eller elevernas fördelning på klasser och grupper kopplat till reglerna om bedömning och betyg för att skolan ska uppnå en likvärdig och rättvis betygsättning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB:s verksamhet vid Vallentuna internationella montessoriskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller betygsättning. Det finns därför skäl att förelägga Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Områden med avhjälpna brister

Lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 4 december 2023 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister inom området lärare på skolan då undervisningen i ämnet moderna språk bedrevs på entreprenad, då lärarna i detta ämne inte var anställda av huvudmannen.

Av huvudmannens redovisning den 1 juli 2024 framgår att en legitimerad och behörig lärare i ämnet moderna språk anställdes under vårterminen 2024. Rektorn uppger i intervju att en elev läser moderna språk läsåret 2024/2025 och att en legitimerad och behörig lärare i moderna språk timanställts för undervisningen.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 4 december 2023 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister inom området garantin för tidiga stödinsatser på skolan då specialpedagogisk kompetens inte deltagit i de särskilda bedömningarna.

Av huvudmannens redovisning den 1 juli 2024 framgår att en skriftlig rutin har utarbetats för att säkerställa att personal med specialpedagogisk kompetens samverkar med undervisande lärare vid särskilda bedömningar efter användandet av de nationella kartläggningsmaterialen, de nationella bedömningsstöden och de nationella proven. Rektorn och elevhälsan har i intervjuer uppgett att lärarna har gjort särskilda bedömningar tillsammans med specialläraren. Specialpedagogen har därefter gått igenom de särskilda bedömningarna med lärarna och specialläraren.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och i lågstadiet i grundskolan, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska det skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om utredning om behov av särskilt stöd (3 kap. 4 § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 4 december 2023 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister inom området extra anpassningar och särskilt stöd på skolan. Detta då specialpedagogisk kompetens inte deltagit vid planeringen av extra anpassningar för stöd i svenska för elever i förskoleklassen, att åtgärdsprogram inte skyndsamt utarbetades för elever som har behov av särskilt stöd, att åtgärdsprogram saknade tydliga åtgärder, att elever inte fått det stöd som de enligt sina åtgärdsprogram behövde och att åtgärdsprogram inte följdes upp och utvärderades.

Av huvudmannens redovisning den 1 juli 2024 framgår att lärare i förskoleklass och lågstadiet samverkat med specialpedagogen vid utformningen av extra anpassningar. Vidare har en ny rutin för arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram tagits fram för att säkerställa att rektorn skyndsamt fattar beslut om att utarbeta åtgärdsprogram alternativt fattar beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Huvudmannen har tillsammans med rektorn beslutat att Skolverkets mallar för åtgärdsprogram med tillhörande dokument ska användas för att åtgärderna ska bli tydliga och

utvärderingsbara. Skolinspektionen har tagit del av 15 åtgärdsprogram från vårterminen 2024. Av åtgärdsprogrammen framgår elevernas behov och vilka åtgärder som skolan satt in för att möta elevens behov. Det framgår även när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för detta. Vid intervjuer berättar lärare och rektorn att de följer upp åtgärdsprogrammen på varje elevhälsoteammöte. Skolinspektionen har tagit del av 15 av dessa uppföljningar och 15 utvärderingar av åtgärdsprogram. Av huvudmannens redovisning framgår att huvudmannen även har följt upp att eleverna får det stöd som framgår av åtgärdsprogrammen.

Rättslig reglering

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 5 § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till. Rektorn får dock inte överlåta beslutanderätten för vissa i skollagen angivna former av särskilt stöd. Om en utredning av en elevs behov av särskilt stöd visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Arbetet mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 4 december 2023 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister inom området arbetet mot kränkande behandling på skolan då inte alla kränkningar anmälades och kränkningsanmälningar inte gjordes skyndsamt.

Av huvudmannens redovisning den 1 juli 2024 framgår att rektorn inför höstterminen 2023 gått igenom skolans plan mot kränkande behandling med skolans och fritidshemmets personal och hur de ska göra kränkningsanmälningar i skolans digitala verktyg för kränkningsanmälningar. Personalen har därefter vid två tillfällen under höstterminen 2023 påmints om hur kränkningsanmälningar görs. I början av vårterminen 2024 har rektorn gått igenom material från Skolverket om kränkande behandling, mobbning och diskriminering med personalen. Enligt huvudmannen använder nu all personal skolans digitala verktyg för kränkningsanmälningar och känner till att ärenden enligt huvudmannens rutiner omgående ska anmälas efter att det kommit till personalens kännedom om att kränkning har, eller kan ha, skett.

Enligt uppgift från rektorn har det gjorts 23 kränkningsanmälningar under vårterminen 2024. I intervjuer uppger lärare och elevhälsan att det antalet motsvarar antalet upplevda kränkningar under vårterminen 2024 och att lärarna anmäler alla uppgifter om att en elev upplever sig kränkt till rektorn. Även rektorn uppger att antalet kränkningsanmälningar antagligen motsvarar antalet upplevda kränkningar under vårterminen 2024.

Enligt rektorn utreds alla kränkningsanmälningar. Skolinspektionen har gått igenom sju kränkningsanmälningar som gjorts under vårterminen 2024. Av kränkningsanmälningarna framgår att kränkningarna har utretts och följts upp.

Rättslig reglering

En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Anna Bergqvist.

Undervisningsrådet Joakim Öberg har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Richard Plym och regionjuristen Josefin Eriksson Hedström medverkat.